

ANITA ORBÁN: POWER, ENERGY, AND THE NEW RUSSIAN IMPERIALISM

ANDREJ NOSKO – Autor sa venuje problematike energetickej bezpečnosti v strednej Európe na Stredoeurópskej Univerzite v Budapešti

**Praeger Security International, 2008,
264 strán, ISBN: 0-313-35222-4**

Súčasný ruský prezident Medvedev v roku 2007, ešte ako šéf Gazpromu, na otázku blízkosti jeho firmy Kremľa odpovedal vyhýbavo poukázaním na ich 15 kilometrovú vzdialenosť v rámci Moskvy. Je Gazprom naozaj štandardnou energetickou spoločnosťou, v ktorej má štát iba akcionársku účasť? Je naozaj Rusko spoľahlivým dodávateľom energetických surovín? Alebo je Gazprom novým nástrojom, ktorý ruská vláda využíva na presadzovanie svojich politických cieľov? Aj na tieto otázky nám informovanou analýzou pomáha odpovedať renomovaná odborníčka na energetickú bezpečnosť v strednej Európe Anita Orbán.

Kniha ktorá vyšla práve tento mesiac, je unikátom, pretože poskytuje pohľad na vzťah ruskej zahraničnej politiky k malým stredoeurópskym ekonomikám Poľska, Slovenska a Maďarska v rokoch 1991 až 2007. Autorka prezentuje ako Rusko od roku 1991 systematicky využívalo svoje energetické spoločnosti, na presadzovanie svojich novodobých imperiálnych ambícií. Kľúčovou hypotézou knihy je vzťah medzi schopnosťou ruského štátu mobilizovať prostriedky spoločnosti, a vnímaním vlastného vplyvu Ruska voči západu. Autorka skrze šesť oddelených časových období poukazuje na zaujímavý trend, ktorý sa opakoval aj tento rok: ak Kremeľ považuje relatívny vplyv Ruska voči západu za nízky, a zároveň je schopnosť ruského štátu mobilizovať prostriedky vysoká, Ruské energetické spoločnosti preukazujú expanzívne ťahy v strednej Európe.

Ako indikátor sily štátu autorka využíva pomer schopnosti výberu daní, ktorý je potrebné oceniť ako veľmi inovatívny, vnímanie postavenie a vplyvu Ruska autorka analyzuje skrze primárne zdroje agentúrneho spravodajstva, periodik ako aj analýz zahraničnej politiky Ruska.

Azda najprekvapivejším sa môže zdať predstavenie paralely medzi súčasnou ekonomickou politikou Ruska, a Nemeckom voči krajinám strednej Európy počas tridsiatych rokov minulého storočia. Tu autorka vychádza z majstrovskej práce Alberta Hrischmana (National Power and the Structure of Foreign Trade,

1945). Táto, na prvý pohľad prekvapivá, paralela je o to viac namieste, ak pozorný čitateľ vníma vyjadrenia vrcholných predstaviteľov Ruska po poslednom konflikte s Gruzínskom. Pre slovenského čitateľa je táto kniha významným prínosom, nielen vďaka zriedkavej skutočnosti, že Slovensko je jednou z troch skúmaných krajín, zahraničného autora, ale

najmä kvôli aktuálnosti problematiky energetickej bezpečnosti pre zachovanie ekonomickej, ale aj politickej suverenity štátu. Predkladaná Analýza taktiež vytvára možnosti pre lepšie pochopenie a predvídanie správania monopolného dodávateľa energetických surovín Slovenskej Republiky – Gazpromu presadzujúceho politické ciele Kremľa.

